
МЕДИЧНА ОСВІТА

УДК: [617-089+611.9]:378.6.09

Коптее М. М.

УПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ СПІВРОБІТНИКІВ КАФЕДРИ ОПЕРАТИВНОЇ ХІРУРГІЇ ТА ТОПОГРАФІЧНОЇ АНАТОМІЇ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Вищий державний навчальний заклад України

«Українська медична стоматологічна академія» (м. Полтава)

mn_koptev@ukr.net

Вступ. Головною метою реформування вітчизняної системи вищої медичної освіти на сьогодні є підготовка нового покоління висококваліфікованих лікарів, конкурентоспроможних не лише на вітчизняних ринках праці, але й за кордоном. Одним із шляхів до підвищення ступеню якості професійної підготовки майбутніх лікарів вбачається у запровадженні практично-орієнтованого навчання, відповідно до потреб клінічної медицини. Однак, не слід забувати, що високий рівень підготовки фахівців завжди базується на ґрунтовних теоретичних знаннях фундаментальних дисциплін [4]. Сучасна морфологічна наука постійно поповнюється даними новітніх досліджень, використання яких у навчальному процесі якраз і формує у студентів глибоке розуміння про будову та функції організму людини та його складових.

Основна частина. Кафедра оперативної хірургії і топографічної анатомії Вищого державного навчального закладу України «Українська медична стоматологічна академія» має давню славу історію. Серед її співробітників були видатні науковці, навіть вчені зі світовим ім'ям, творчі здобутки яких мають не тільки теоретичне, а й вагомим практичне значення і не втрачають своєї актуальності понині. Опановуючи оперативну хірургію і топографічну анатомію, студенти згадують імена Ю.Р. Пенського, М.М. Кузнецова, Т.В. Золотарьової, М.С. Скрипнікова. У наш час колектив кафедри гідно продовжує справу своїх великих учителів.

Зокрема, на кафедрі оперативної хірургії і топографічної анатомії УМСА свого часу були проведені глибокі дослідження систем кровопостачання та іннервації піднебіння. І.П. Семененко та С.М. Білаш встановили, що найбільша кількість артеріальних анастомозів знаходиться у передньому відділі твердого піднебіння між великою піднебінною та різцевою артеріями. За даними досліджень А.М. Білича та С.М. Білаша було встановлено, що залозистий стовбур висхідної піднебінної артерії розгалужується на три групи гілок: передню, середню та задню, а також визначена їхня роль у кровопостачанні певних ділянок м'якого піднебіння. Крім цього, у своїх роботах вони показали, що основним джерелом кровопостачання твердого піднебіння є низхідна

піднебінна артерія, яка відходить від щелепної, і в слизовій оболонці розгалужується як велика піднебінна артерія. Між великою піднебінною артерією і залозистою гілкою існують чисельні анастомози, завдяки яким у перехідній зоні між твердим та м'яким піднебінням зосереджені основні судинно-нервові магістралі. Досліджуючи іннервацію піднебіння, А.М. Білич довів, що між розгалуженнями малих і великих піднебінних нервів існують зв'язки.

Отримана співробітниками кафедра щодо кровопостачання та іннервації піднебіння є особливо важливою для майбутніх стоматологів. Студенти стоматологічного факультету, окрім теоретичних відомостей, у навчальному процесі використовують вологі препарати піднебіння, вазорентгенограми, малюнки із зазначених дисертаційних робіт, що дає змогу досить детально вивчати топографію, будову, кровопостачання та іннервації твердого і м'якого піднебіння. Матеріали цих наукових праць були включені до підручника з оперативної хірургії та топографічної анатомії для студентів стоматологічного факультету та до численних навчально-методичних посібників з предмету [1,2,3,5].

Значний внесок викладачами кафедри було зроблено й у вивчення іннервації лиця, що також знайшло своє відображення у навчально-методичній літературі для студентів-медиків та лікарів-інтернів.

Зокрема, М.Т. Герасимцем було встановлено, задне зубне альвеолярне сплетення розташовується двома ярусами, перший з яких міститься безпосередньо біля слизової оболонки верхньощелепної пазухи, а другий – у товщі альвеолярного відростка. До зубів гілки відходять від першого ярусу цього нервового сплетення, а до кістки і періодонту – від другого. Через зазначені особливості іннервації зубів верхньої щелепи має різну вираженість іррадіація болю при різних патологічних процесах верхньої щелепи, про що необхідно знати лікарю-стоматологу.

О.Ю. Половик на об'ємному матеріалі в своїй кандидатській дисертації описав топографію, структуру та зв'язки під'язикового вегетативного вузла у осіб похилого та старечого віку. В.Г. Рожновим було показано топографоанатомічні та гістологічні особливості будови піднижньощелепного вегетатив-

ного вузла у осіб похилого та старечого віку, а В.М. Дігтярем – війкового [2,5].

Результати цих досліджень є надзвичайно важливими для клінічної стоматологічної практики і впровадження їх до навчального процесу дозволяє підвищити якість професійної підготовки майбутніх стоматологів.

На сьогодні актуальним завданням для медичної науки залишається поглиблене комплексне вивчення приносних пазух, які мають тісний зв'язок з іншими утворами і органами, а тому привертають увагу не лише оториноларингологів, а й стоматологів, офтальмологів, невропатологів тощо. Співробітники кафедри оперативної хірургії і топографічної анатомії завжди цікавилися цією проблемою. Початок її вивчення покладено ще роботами Ю.В. Матвієнка та М.С. Скрипнікова, який досліджуючи комірки решітчастого лабіринту показав, що їх можна об'єднати у три групи: передню, середню та задню, кожна з яких самостійно сполучається із порожниною носа.

Із сучасних робіт на особливу увагу заслуговують результати наукових досліджень Олени Миколаївни Проніної. Одержані нею дані щодо топографії та морфо-функціональних особливостей залоз слизової оболонки решітчастого лабіринту людини в нормі і при дисплазії є надзвичайно важливими для клінічної практики. Дослідженнями приносних пазух займалися і учні професора О.М. Проніної: Луценко Н.М., Совгіря С.М. та Сербін С.І.; результати їхніх дисертаційних робіт були впроваджені до навчального процесу кафедри. У цьому напрямку працює і доцент кафедри А.В. Пирог-Заказникова, дослідження якої присвячені вивченню слизової оболонки клиноподібної пазухи людини в нормі і при сфеноїдиті [2]. Питанням морфології слизової оболонки приносних пазух у літературі тривалий час не приділялося достатньої уваги, тому відображення у навчальному процесі отриманих із цього питання професором О.М. Проніною із учнями та доцентом А.В. Пирог-Заказниковою відомостей є актуальним і доцільним.

Досліджуючи топографію лицевого відділу голови, кафедра оперативної хірургії і топографічної анатомії УМСА не оминула і кровопостачання обличчя, а саме питання топографії верхньощелепної артерії. В результаті проведених доцентом Данильченко С.І. досліджень було встановлено, що топографічні особливості відходження верхньощелепної артерії від зовнішньої сонної знаходяться в безпосередній залежності від форми голови. Відстань від

біфуркації загальної сонної артерії до початкового відділу верхньощелепної артерії є досить варіабельною та досягає максимальних розмірів у долихоцефалів, а найменших – у осіб з брахіцефальною формою черепа. Верхньощелепна артерія має 4 варіанти ходу: S-подібний, вигнутий опуклістю вниз, прямолінійний, комбінований. Також були встановлені два крайні типи розгалуження верхньощелепної артерії: розсіпний і магістральний. Проведене топографоанатомічне дослідження відмінностей верхньощелепної артерії і її гілок в залежності від форми голови дозволило втору розробити хірургічний доступ до початкового відділу цієї артерії, що знайшло своє відображення у навчальному процесі зі студентами стоматологічного факультету та інтернами-стоматологами [2,3,5].

Ще одним із пріоритетних напрямків наукової роботи кафедри є дослідження зі створення нових хірургічних ниток та вдосконалення тих, що існують. Роботи з вивчення цього питання на кафедрі продовжуються тривалий час. Вивчення морфо-функціонального стану тканин органів сечовивідної системи при використанні хірургічних біологічних ниток, що розсмоктуються, професором Проніною та її учнями (О.С. Ставничим, С.В. Гончаром) дозволило вирішити низку актуальних для урологічної практики питань і також було впроваджене до навчального процесу.

Висновок. Таким чином, науково-педагогічні працівники кафедри оперативної хірургії і топографічної анатомії Вищого державного навчального закладу України «Українська медична стоматологічна академія», дбаючи про сучасний рівень підготовки майбутніх лікарів, активно впроваджують у навчальний процес результати власних наукових досліджень. Отримані науковцями кафедри дані щодо топографо-анатомічних особливостей, кровопостачання та іннервації лицевого відділу голови були відображені у підручниках та навчально-методичних посібниках для студентів стоматологічних факультетів та інтернів-стоматологів. Ці ж відомості, а також результати досліджень співробітників кафедри, присвячених вивченню топографічної анатомії та оперативної хірургії інших органів та систем були вжиті при створенні навчальної літератури для студентів медичних факультетів. Їх використання у навчальному процесі формує у студентів краще розуміння морфо-функціональної організації органів, систем органів та організму людини в цілому, сприяє підвищенню рівня професійної підготовки майбутніх лікарів.

Література

1. Bilash S.M. Operatyvna khirurgiya ta topohrafichna anatomiya. Modul'1. Navchal'no-metodychnyy posibnyk dlya studentiv za spetsial'nostyamy «Likuval'na sprava», «Pediatriya» / S.M. Bilash, O.M. Pronina, A.V. Pyroh-Zakaznykova [ta in.]. — Poltava, 2016. — 160 s.
2. Operatyvna khirurgiya i topohrafichna anatomiya; za red. M.S. Skrypnikova. — K.: Vyshcha shkola, 2000. — 504 s.
3. Operatyvnaya khyrurhiya y topohrafycheskaya anatomiya; pod red. N.S. Skrypnikova. — Poltava, 2013. — 574 s.
4. Pronina O.M. Formuvannya klinichnoho myslennya u studentiv pid chas vyvchennya operatyvnoy khirurgiyi ta topohrafichnoy anatomiyi / O.M. Pronina, M.M. Koptev, S.I. Danyl'chenko [ta in.] // Eksperymental'na i klinichna medytsyna. — 2014. — T. 63, № 2. — S. 25-28.
5. Pronina O.M. Operatyvna khirurgiya ta topohrafichna anatomiya. Modul'1. Navchal'no-metodychnyy posibnyk dlya studentiv, yaki navchayut'sya za spetsial'nisty «Stomatolohiya» / O.M. Pronina, O.Yu. Polovyk, S.I. Danyl'chenko [ta in.]. — Poltava, 2015. — 296 s.

УДК [617-089+611.9]:378.6.09

УПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ СПІВРОБІТНИКІВ КАФЕДРИ ОПЕРАТИВНОЇ ХІРУРГІЇ ТА ТОПОГРАФІЧНОЇ АНАТОМІЇ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Коптев М. М.

Резюме. Науково-педагогічні працівники кафедри оперативної хірургії і топографічної анатомії Української медичної стоматологічної академії, дбаючи про сучасний рівень підготовки майбутніх лікарів, активно впроваджують у навчальний процес результати власних досліджень. Їх використання у навчальному процесі формує у студентів краще розуміння морфо-функціональної організації органів, систем органів та організму людини в цілому, сприяє підвищенню рівня професійної підготовки майбутніх лікарів.

Ключові слова: наукові дослідження, оперативна хірургія і топографічна анатомія, навчальний процес.

УДК [617-089+611.9]:378.6.09

ВНЕДРЕНИЕ РЕЗУЛЬТАТОВ НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ СОТРУДНИКОВ КАФЕДРЫ ТОПОГРАФИЧЕСКОЙ АНАТОМИИ И ОПЕРАТИВНОЙ ХИРУРГИИ В УЧЕБНЫЙ ПРОЦЕСС

Коптев М. Н.

Резюме. Научно-педагогические работники кафедры оперативной хирургии и топографической анатомии Украинской медицинской стоматологической академии, заботясь о современном уровне подготовки будущих врачей, активно внедряют в учебный процесс результаты собственных исследований. Их использование в учебном процессе формирует у студентов лучшее понимание морфо-функциональной организации органов, систем органов и организма человека в целом, способствует повышению уровня профессиональной подготовки будущих врачей.

Ключевые слова: научные исследования, оперативная хирургия и топографическая анатомия, учебный процесс.

UDC [617-089+611.9]:378.6.09

IMPLEMENTATION OF THE SCIENTIFIC RESEARCH RESULTS CARRIED OUT AT THE OPERATIVE SURGERY AND TOPOGRAPHIC ANATOMY DEPARTMENT TO THE EDUCATIONAL PROCESS

Коптев М. М.

Abstract. The main goal of reformation in the national higher medical education system is training of a new generation of highly qualified doctors, competitive not only in domestic labor markets, but also abroad. The high level of specialist training is always based on profound theoretical knowledge of fundamental disciplines. Modern morphological science is constantly being enriched by data from the latest researches, the use of which in the educational process forms profound understanding of the structure and functions of human organism and its components. The Department of Operative Surgery and Topographic Anatomy of the Ukrainian Medical Stomatological Academy has a long glorious history; mastering operative surgery and topographic anatomy, students remember the names of their former members: Yu.R. Penskyi, M.M. Kuznetsov, T.V. Zolotariova, M.S. Skrypnykov. Nowadays, the staff of the department carries on the tradition of their great teachers.

In particular, profound studies of blood supply and innervation of the palate were performed at the department. I.P. Semenenko and S.M. Bilash determined that the largest number of arterial anastomoses was located in the anterior part of the hard palate between the greater palatine and incisive arteries. According to A.M. Bilych and S.M. Bilash studies it was determined that the glandular trunk of ascending palatine artery was divided into three groups of branches: anterior, middle and posterior, as well as their role in the blood supply of certain soft palate areas was identified.

A significant contribution to the study of face innervation was made by the teachers of department, which was also included in the educational courseware literature for medical students and intern doctors. O.Yu. Polovyk in his thesis has represented topography, structure and links of hyoid autonomic ganglia in elderly and old people based on comprehensive material. V.G. Rozhnov has made research of topographic, anatomical and histological peculiarities of submandibular vegetative node structure in old and elderly persons, and V.M. Dihtiar – ciliated one.

At present, the relevant task for medical science remains the profound comprehensive study of paranasal sinuses, which will continue the works of Yu.V. Matvienko and M.S. Skrypnykov, who had determined that ethmoidal labyrinth cavities could be divided into three groups: anterior, middle and posterior, each of which was independently connected with the nasal cavity. Among the recent researches, the results of scientific work by O.M. Pronina are of special attention. The obtained data on topography and morpho-functional features of mucous membrane glands of ethmoidal labyrinth in humans in norm and in case of dysplasia are extremely important for clinical practice. This topic is also studied by Associate Professor of the department A.V. Pyrog-Zakazanikova, whose research includes the study of mucous membrane of human sphenoid sinus in norm and in case of sphenoiditis.

The scientific and pedagogical staff of the department, concerning the current level of future specialists training, extensively implement the results of their own researches into the educational process. Their use in the educational process provides better understanding of morpho-functional structure of organs, systems of organs and human organism as a whole, contributes to the level increase in professional training of future physicians.

Keywords: scientific researches, operative surgery and topographic anatomy, educational process.

Стаття надійшла 12.08.2017 року